

Szerkesztői iroda:

Kassa, Főtcza 64. sz. a.
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
ldendők.Kéziratok vissza nem
adatnak.Csak bérmentes leveleket
fogadunk el.Semmit sem közlünk, ha
nem tudjuk, kitől jön.

Megjelenik minden vasárnap.

SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A vidéki színeszet érdekeit képviselő hetilap.

A kassai színügyi választmány hivatalos közlönye.

Felelős szerkesztő: Báthory Románosik Mihály.

Kiadóhivatal:

Kassa, Főtcza 64. sz. a.
hová az előfizetési díjak
küldendők.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve

Egész évre... 6 frt — kr.

Fél évre... 3 frt — kr.

Negyed évre... 1 frt 50 kr.

Két óra... 1 frt — kr.

Egy óra... — frt 50 kr.

Előfizetések bármely nap-
tól elfogadtnak.Nyílt-tér soronként 15 kr. A
nyílttéri díjak előre fizetendők

A kolozsvári nemzeti színház.

(Br. Kemény Endre Emlékirata.)

Két nemzeti színháza van a magyar nemzetnek: a budapesti és a kolozsvári. Nemzeti színházak par excellence, melyekben ősei a magyar nemzeti szellemnek, a magyar nyelvnek, a magyar izlésnek emeltek szentelt oltárokat.

Két subventionált színháza van Magyarországnak, egyik a fővárosban, a másik az egykori fővárosban. Amannak százezerekre rug subventiója, vannak minisztertanácsosi és miniszteri fizetéssel ellátott művészei, épül külön operaháza, külön színházat építtetett egyik műfaja számára: a népszínházat. A másik, az egykori fejedelmi város nemzeti színházának van 20,000 frt subventiója, annyi, mint a másik színháznál egy coloratur primadonna évi fizetése, — vannak 600 frtbs elsőrendű művészei, legnagyobb gázi 3000—3500 frt; az egyik nemzeti színháznak — Budapesten — 340—350 ezer ember képezi közönségét, melynek soraiiban ott pompáznak: parlament, miniszterek, országzászlósok, dúsgazdag bankárok; a miénknek van 25—30 ezer lakosságú vidéki városkaja erős nemzeti érzülettel, de annál kevesebb pénzzel, és épen semmi miniszterrel, parlamenttel, bankárral.

A budapesti nemzeti színházat támogatja egy hatalmas sajtó, melynek csak napilapja vagy 20 van, és támogatja a Magyar Tudományos Akadémia drámai pályázataival, Kiszaludi- és Petőfi-Társaság egy egész drámairói hadsereggel. A kolozsvárit dédelgeti három hírlap.

Ha magyar színháznak van cultumissiója: a legelső állandó magyar színháznak fokozott mértékben meg van az a küldetése a magyar nemzet létharczában. Ez a vezérszeme vonul végig br. Kemény Endrének, a kolozsvári színház egyik intendánsának közzétett Emlékiratában. A báro meleg hazafiassággal és aggódó éleslátással eseteli

a belügyminiszter előtt e színház helyzetét. És végül számokban mutatja ki, hogy a jelenlegi subventió még fele sem annak, mire ez intézetnek, ha élni akar úgy, ahogy a második nemzeti színháznak élnie kell, szüksége van.

De beszéljenek a számok.

„Jelenleg van — nygmond br. Kemény Endre intendáns — a kolozsvári nemzeti színháznak alapvagyoná 70,000 forint 6%-os kamatra elhelyezve. Ez megfelel 4200 frt bevételnek. — Ezen 4200 frtból fizetetik a titkár, a házmester, az épületek biztosítása; ugyanezen összegből fizetnek az összes adók, ezen összegből fedeztetnek a reperatiók, s esetlegesen az adósságok törlesztése is ezen összegből telik ki. Ez mindenestre oly gazdaságos kezelésre mutat, hogy emberileg több megtakarítás, ezen a téren nem tehető.

Ezenkívül vannak a következő évi bevételek: Subventio 20,000 forint. Egy évi bérletátalány 15,000 forint. Egy évi napi bevétel 46,000 forint. Tehát egy évi összes használható jövedelem 81 ezer forint. Ebből kell a fentebb megnevezett kiadásokon kívül, a melyeknek fedezete ki volt mutatva, mindent fedezni. Első pillanatra látszik, hogy a legjobb gazdálkodás mellett is, egy valódi műgényeknek megfelelő, összes műfajokat cultiváló színházat, ebből fenntartani nem lehet. Azonban hadd szóljanak a számok. Összes működő tagok, minden műfajból együttvéve, beleértve pénztárnok, jegyszédő, az összes szolgalmélyzet, valamint beleértve a zenekart is, évi díja: 72,000 forint. Színpadi napi kiadások egy évben: 12,000 forint. Gázvilágítás az összes helyiségekben egy évre 4000 forint. Irói tiszteletdíjak átlaga 2400 forint. Könyv-, díszlet-, ruhatar gyarapítás 4000 forint. Főlemeszt tehát a színház, a legelől felsorolt kiadásokon kívül, a melyeknek fedezete ki lett mutatva: 94,400 frtot tagsági díjak és beruházási tőkékben. Evvel szemben bevétel 81 ezer

forint, s így a legszigorubb kezelés mellett is, évi 13,400 frt defecit mutatkozik.

Szükséges tehát az átlagos különbség kiegyenlítésére 13,400 forint. Azonban főntebb már volt szerencsem említeni, hogy a kolozsvári nemzeti színház mostoha s általam elég világosan kimutatott körülményeinél fogva, jelenleg valóságos dalmü- (opera-) társulatot nem tarthat; kénytelen levén a könnyebb operettek előadásával segíteni magán, s a zeneértő közönséget úgy a hogy, a valódi nemes zene eme surrogatumával kielégíteni. Feltétlenül szükséges levén azonban, a nemesebb zenei irány meghonosítása a kolozsvári színpadon; újabb erőkkel való kiegészítés, a zenekar javítása, tökéletesítése, megerősítése; szóval tisztességes dalmü személyzet és kellék előállítása és fenntartása, újabb 6400 frt évi költséget feltételez. A nyugdíj-alaphoz a büntetés pénzekén kívül, a melyek eddig is annak gyarapítására fordítottak, szükséges volna legalább bizonyos ideig még évente 1000 forintot esatolni. Csak valódi rendezett, és biztos nyugdíjra való kilátás adhatja meg a színészeknek azt a morális támaszt, a mely támasz nélkül nehezen tud egyéb lenni, legfőlebb tehetségés komédiás.

Ehhez járulna még, ha a magas miniszterium, a mint nem kétlem, e kérelemnek helyet ad: egy a magas miniszterium által kinevezett, s annak felelős intendáns fizetése, kolozsvári viszonyok szerint, 4000 forint; a dolog természetéből folyván ki, hogy ha a magas kormány, bár teljesen méltányos, de mind a mellett tekintélyes összeggel segélyezvén a kolozsvári nemzeti színházat; már csak ennél fogva is felügyeleti jogot fog gyakorolni fölötte, s azt csak felelős intendáns által érheti el.

Miután pedig a fennebb kimutatott költségekben, semmi rendkívüli költség sincsen felvéve, sőt még a rendes költségek sincsenek mind

TÁRCZA.

Emlékeim és élményeim.

Irta: Miklósy Gyula.

(Folytatás.)

Mikorra N...L...on befejeztük előadásainkat, társulatom 25 tagra szaporodott. Nem tudom szerencse volt-e vagy szerencsétlenség, de alig mult el egy nap a nélkül, hogy egy-két utazó színész be ne állított volna. Igaz, hogy volt közöttük egy pár igen haszonvetető tag, kik rendkívül hasznomra váltak és kik nagyban emelték a művészi sikert. Meghívást kaptam N...A...ról hol tavaszkor egy pár előadást adtunk Baloggal és a hol negyed magammal elhagyott. Nyitott színikört állítottam a „Garibaldi” kertben és megkezdjük a működést. Volt szép jövedelem, de az eső gyakran elverte az előadást, ilyenkor pausálni kellett. Közel N...A...hoz lakott egy özvegy uri nő négy leányával; az urinő szabadságharcunk egy ver-tanujának özvegye volt, kit az egész környék lakói áldottak jóságáért. A színházba minden héten kétszer bejöttek. A lányok legifjabbika Emília, jutalomjátékoma egy esokrot dobott a színpadra, s a esokorban egy kis igénytelen gyűrű, a gyűrűn egy kis pajr, e kis szócskával „Nefejejts!” — Csak egy év mulva, midőn ez ifju leánnyal N...K...n találkoztam, tudtam meg, hogy e „Nefejejts” egy ártatlan regénynek vége, melyet az ábrándos leányka, — tudtomon kívül — rólam alkotott. Naplót vezetett, e naplóban a főszerepet én játsztam; leirta abban találkozásunkat, mely

soha sem történt meg, párbeszédünket melyet soha se folytattunk. A napló utolsó lapjain érzékenyen elbuszúzik tőlem, átadja a gyűrűt emlékül, meghal és utolsó szava hozzám az volt: „Nefejejts!” Olvastam a naplót, tudtam hogy csak ábránd, kezembem tartam a szép leány élet-meleg kezét és még is... könnyeztem halálán. Megrattam azt, a mi soha sem volt enyim, s még is, ily önzők vagyunk mi férfiak, a kis leány ábrándos, ártatlan szerelme jól esett. — Nem is felejtettem el soha!

N...A...n csatlakozott társulatomhoz Szöllősy József sugó, rendkívül tehetséges fiatal ember, ki a szépirodalommal szép sikerrel foglalkozott, de szörnyű nagy korhely volt. Kötetekre menne, azon „stikli”-nek a száma, miket véghez vitt. Álljon itt egy illusztratióul: Az apja rector volt B...on. Egy szép reggelen beállított kedves fiahoz, iszonyu spectaculumot csinált; lefestette Jóska előtt a színeszet istentelen voltát, megdorgálva, hogy a családot így „meggyalázta”; szigoruan ráparancsolt, hogy azonnal menjen vele haza, különben a többség intervencióját fogja igénybe venni. Én magam is ajánlottam a fiúnak, fogadjon szót apjának és menjen haza.

Másnap reggel hat óraker felmegyek a kertbe a színikörhöz és már messziről halloom „Rákóczyt és Beresényit” keményen „szavalni”. Közlebb megyek, hát uram fia! látom mint tanítja az ifju Szöllősy az öregket Beresényi szerepére, persze hogy mind a ketten iszonyuan be voltak csipve. Mikor engem megláttak, félbe szakították a szavallatot. József úr komoly arczczal, ingadozó léptekkel elémbe áll és ajánlja apját, fogadjam be a társulatba „hős” színésznek. Vártam az öregnek megbotránkozását, de biz az is egész komolyan

azt mondta: „Ő rendkívüli tehetség, énekhangja is kitünő és fia annyira meggyőzte őt a művészet magasztosságáról, hogy ő ott hagyja a rectoriát és színészszé lesz. Látva, hogy részeg emberekkel van dolgom, tréfával elütöttem a dolgot és ott hagytam őket. Ők pedig ujra kezdték a szavallati lecckét, aztán énekeltek míg el nem álmosodtak. Midőn az öreg felébredt, szörnyen megrestelte a dolgot; elutazott anélkül, hogy mutatta volna magát; fiát ott hagyta, ki meg is maradt a színészeti halála napjáig, még sok mindenféle esinynek és „stikli”-nek levén véghezvivője. — Majd később egy párt még elmondok.

N...A...ról Szigetvárra tettem át állomásomat. Ez állomás teljes czimét ki kell írnom, mert úgy is rá ismerne az egész világ arról a mit elmondani akarok. Szeptember 7-én minden évben itt tartatik a Zrinyi-ünnepe; de soha sem volt az olyan fényes mint 1866-ban, midőn a háromszázados ünnepe tartatott meg. Még fényesebb lett volna, ha a háboru és inséges év nem akadályozza. Így is, azonban összegyűlt vagy 3—4 ezer ember, és mi a várban, abban a kapuban állítottuk fel a színpadot, a melyből a monda szerint Zrinyi ez előtt 300 évvel a végtusára kirohant. Játsztam később nagy színházakban, nagy színpadokon, de soha sem éreztem magamat olyan magasztosnak, olyan emelkedetnek, mint akkor Zrinyi szerepében. A nézőtér csupán a vár falaival volt bekerítve; a két kapuhoz pénztárt és öröket állítottam, jogosan örvendtem tehát, midőn a színpadról a beláthatlan sokaságot megpillantottam; de örömöm korai volt, mert a bevétel sehogy sem volt összhangban a közönség sokaságával; másnap tudtam csak meg, hogy a várban vagy 20—30 lörés volt szalmával bedugaszolva, az élelmes népség e szalmát kihü-

kimutatva, mint p. o. az egészségügyi költségek, eshetőleg véletlen kiadások; annál fogva még szükségese évi 1000 frt. Fedzendő volna tehát subventió felemelés által 26000 frt hiány.

Ekként formulázta br. Kemény Endre a második nemzeti színház finanszírozási követelményeit Tiszához intézett emlékiratában.

A belügyminiszter a kérelmet megtagadta. Csak 26 ezer frtolt volt szó. Nem adta meg. Nem jutott a kolozsvári színháznak. Nem jutott az erdélyi magyarság egyik legvitalisabb érdekének védelmére.

Nem akarunk recriminálni. Nem irigykedünk a fővárosra sem, melynek nemzeti színháza nem is szokta a deficitet mérlegelni, hanem csak az év végén összeszámítják s aztán utaltványozzák. A fővárosi nemzeti színház nemzeti szükséglet és nemzeti dícsőség. Töltse be hivatását, adják hozzá az eszközöket.

Azt nem tudjuk eldönteni, ha vajjon éppen 26 ezerre, többre vagy kevesebbre van e szüksége a kolozsvári színháznak.

Csak annyit tudunk, hogy e színház rendszerét reformálni életszükséglet. Azt látjuk, hogy a jelenlegi subventióval nem él meg; tény az is, hogy feladata magaslatára jelen helyzetében nem emelkedhetik föl. Ellenkezőleg: évről-évre súlyed. S vele súlyed az erdélyi magyarság főfészkekének egyik leghatalmasabb védbástya, fajfentartó és asszimiláló tényezőnk egyik leghatalmasabbika.

Rendezze a miniszterelnök ur ez életfontosságú intézet ügyeit, adja meg neki az elatrelvaló szervezetet, állítson élére egy kipróbált hazafit, de egyuttal szakértőt is. E-k.

Az igazság érdekében.

Előre is bocsánatot kérünk t. olvasóinktól, hogy oly dolgot kell fessegetnünk, a melynek egyáltalán nem vagyunk barátja: érve a polemikát. Nagy nehezen adtuk rá fejünket, oly laposkával szóba állni, a mely nem érdemi meg, hogy vele foglalkozzunk, de tennünk kell ezt, lapunk hitelének megővése tekintetéből.

Hogy nem színész olvasóink is értsenek valamit az alábbi sorokból, tudatjuk, hogy van Budapesten egy „Színpad” című laposka, mely éppen akkora, mint a mennyiben egy negyed kilo sajtot lehet takarni. Ez a laposka legtöbbször számban gyalagatoson ferdit, rosszakaratulat igzat ellenünk, s mintfog személyünket is megtámadta úgy sunyi módon, mint az alattomos emberek szokták, tehát „Nemki Demit” ciklikiró ur helyett, mi adjuk meg rá az érdemleges választ.

Rajkay a „Színpad” szerkesztője, mikor lapunk megindult, örömeink adott kifejezést lapjában, természetesen azt hívd, hogy pár órá mulva, a „Színészeti Közlöny” meg fog szünni; örömet azonban azóta keserű csalódás váltotta fel, látva azt, hogy mi még ma is bátrak vagyunk élni, még pedig növekvő pártolás és elismerés mellett. Meg is öln bennünket ha lehetne egy kanál vízben, de mivel nem teheti tenát mult év október óta folyton kötekedik velünk. Nagyon sokat bántott már és tett reánk önkényi csipős megjegyzéseket, és mi türtünk, hallgatunk egész f. é. febr. 13-iki számunkig, a mikor türemlünk végkép elfogyott. Mindennek van határa. Jól tudunk, faj Rajkaynak az, hogy mi még most is élünk, önzetlenül munkálkodunk, mi által ő elesik a busas perzentektől; de mi azzal nem törődünk, hadd fájjon szegénynek. Most és a jövő számban meguondjuk a magunkét, aztán többé nem állunk vele szóba.

Lapunk f. évi 7-ik számában, egy „Hová jutottunk” című ciklik jelent meg, melynek czélja volt, a vidéki színészeti tagjai fölött atyáskodó központi igazgató tanács működését

dejáról lerántani a leplet, mert mar jó idő óta nem hallunk működéséről semmit, a mit tesz, a nyilvánosság kizárásával teszi; üléseket nem tart, concessiókat derüre-borura vélemlényez, a befolyt tagjaidk hóváfordításáról nem tesz közvé nyilvános számadást, stb. stb.

A helyett, hogy a nevezett miniatűr laposka megéz a fölne, vagy okadatolná a közp. igaz. tanács eljárását és meggyőzné a kételkedőket az ellenkezőről: jónak látja, gyalagatosan elferditeni ciklikünk értelmét, s hűden kezelérről, ezimboráskodásról beszél és nem állal tisztetéssé nevével takarozni érvelés helyett. Jól tudjuk honnan fúj a szél, oly fortélyos ember mint Rajkay, csak ily utat választhatott.

Lapunk 7. számában megjelent „Hová jutottunk” cz. ciklikben a többek közt ez mondatik: „A tagsági díjzimen befolyt roppant összeg hóváfordításáról nyilvános kimutatást soha sem tesznek közvé, mert az nem elég, hogy a kongresszuson három tagu bizottság átvizsgálja a számlákat; a vidéki színészeti tagjaival kötelezősége tudatni, hogy a befolyó tagsági díjakat mire fordítják. — Pár sorral alább ez áll: Nem rosszakarattal vagy sértett érdekek szuggalja e jogos felszólalást, ez csupán a vidéki színügy jövőjé érdekében kifejezett aggodalmunk, mert utóvégre mi vidékiek fizetünk, túruk és nélkülözünk, a pesti tanács tagjaitól bizony elveszhetnénk éhen.” — Ebből csak a rosszlelkűség olvas ki hűden kezelést és ezimboráskodást.

Erre nézve az illető ciklikiró, a hozzánk beküldött válaszában ezt mondja: „Jogosnak találja azt mindenki, hogy ne csak a k. igaz. tanács, ne csak a kongresszus által kinevezett három tagu bizottság tudja, mily kiadások történnek a tagsági díjakból, hanem vegyenek tudomásterről a vidéki színészet összes tagjai is, s ez okból kívánjuk, hogy tegye közvé a k. igaz. tanács az évi számadásokat abba a pesti „Hivatalos” laposkába, ha már a hivatalos czimet viseli, akár kongresszus előtt, hogy megbeszélhessük, s megtehesük reá észrevételeinket, akár a kongresszus után, hogy tételtől-tételre olvashassuk, miből áll az évi kiadás. Így szokta ezt tenni minden intézet, minden egyeslet, minden testület. Miért ne tehetné ezt a színészegyesület közp. igaz. tanácsa is? Azt hisszük, hogy ezt a vidéki színészet minden tagja méltán kívánhatja, s ha ezt kívánja, azért még nem vádolja az igaz. tanácsot hűtlen kezeléssel, a kongresszus által kiküldött számvizsgáló bizottság tagjait pedig, kiket mi tisztelünk, becsülünk, — egy kézrejtésszással, ezimboráskodással. Ilyet csak az a vidéki színészeti zsirján meghízott „beesés egyéniség” gondolhat ki.”

Tejesen igazat adunk az illető ciklikirónak, mert Rajkay csak ellenünk akarja lázítani azt a három egyént; A. G.-t, ki nagylelkűségéről ismeretes, B. G.-t, kit meggyőződséssel el nem tántoríthat, mert fellepszük róla, hogy most is azt vallja, mit 1878-ban, mikor vastag betűkkel nyomatta ki, hogy a „Színpad” a vidéki színészet előtt hitelvesztett és ellenszenves lap. S mintfog a nevezett lap akkor is oly sovány tartalmu volt, mint most, azóta pedig egy cseppet sem változott, következőleg hiába akar hizelegni a kedves „Színpad” B. G. urnak, mert ez az ur most is meggyőződéses követi.

Menjünk tovább. Rajkay szelíd utasítást ad, no persze úgy suba alatt, mint ilyesmü tőle várható, hogy a k. igaz. tanács és az illető számvizsgáló tagok mily alakban reflektálnak ciklikünkre, s mely ultra vigyek ez ügyet. Ebből a sorok közt igen sokat lehet olvasni, melyre válaszunk csupán az, hogy a mit ciklikünk a szászoros értelemben — de nem Rajkay-féle értelemben — mondott, az a vidéki színészet összeg tagjainak véleménye volt, bizonyítja ezt a hozzánk intézet sorok, melyekben általános helyesléstük fejezik ki az illetők, a kérdéssé ciklik helyén való közléssé és teljesen magukéva tesszik az abban foglalt nézetek. Innen is kitűnik tehát, miként vélekednek a k. igaz. tanács fővárosi tagjai működéséről — vidéken. Es ez nem egyéb, mint a mi a „Hová jutottunk” cz. cikliknek is czélja volt: a vidéki színügy jövőjé érdekében kifejezett aggodalom. Ez pedig nem vád, nem gyanusítás.

No de úgy látszik Rajkay rá nézve előnyösebbnek látta, ellenünk igzatni, ferditeni, mint érvekkel bizonyítani. Bizonyítás, azafalt helyett, beesés személyéről és gyönyörűségé lapjáról beszél. Erre is rátérünk majd később. Hanem lássuk előbb nem volt-e igaz a lapunkban megjelent

zogatta és e nyilásokon mászott be az előadásra. No de azért még is annyi volt a bevétel, mennyit mi máskor két hét alatt sem csináltunk 10—12 előadásban.

Még egy tréfás episod történt velem Szigetvart, mely már akkor az „Üstökös”-ben megjelent és így országiszerte ismeretes lett. „Violát” adtuk. Midőn a „gunyhó” jelenés folyt, és a gunyhó égni kezdett, felemelkedik a harmadik sorban egy vörös szakálas zsidó és teletorokkal kiáltja: „Nini es brenn!” A közönség a lövöldözés és látma között nem hallotta, de én, a ki Violát játsztam, jól láttam minden mozdulatát és hallottam felkiáltását. A zsidó látva, hogy senki sem siet a tüzet oltani, keresztül hatolt a két elsősoron és a zenészeket, felmászott a színpadra és elkezdti téli sipkájával a tüzet oltani. Hiába mondta neki „Nyúzód!”, jöjjön innen Fuchs ur, nem lesz semmi baj. Ó nem tagított és csak azt kiáltotta: „La mach geh’ meine Bretter!” Megjegyzendő, hogy ő volt a deszkásunk, kitől a deszkákat kölcsönöztek. Képzeltetni a hahótát, mire a közönség egyre: Fuchs, Fuchstot kiabálta. Másnap a szolgabíró J. . . B. . . , ki igen jovialis és kedélyes uriember és a színészeknek nagy pártfogója volt, biztatott, használjam fel ez esetet egy más előadásban; lesz rá jövedelem. Hirdettem is azonnal Peleskei notáriust, a legrégebb magyar bohózatot, új változatokkal a „Viola” című népszümből, ujonnan színre alkalmazta F. . . A. . . (Fuchs Abraham). A személyzet közt Othelló helyett ott figurált Rókásy deszkakereskedő. Ha Szigetvár még háromszor olyan vén város lesz, mint a minő, olyan kelete a színházi jegyeknek nem lesz tán soha, mint akkor volt. Nem győző-

tünk székeket rakni a terebe, mindenki kívánta látni Rókásyt a deszkakereskedőt. Ő maga is a déli órákban dühösen beállt hozzám és kérdőre vont: hogy merem én őt a színpadra vinni, sőt még a színlapra is kiírni. Én persze tiltakoztam. De hisz itt van a színlapon: ujonnan színre alkalmazta F. . . A. . .

„Ez Farkas András” mondam én. „Hát itt lejjebb Rókási deszkakereskedő?” „Maga nem Rókási, — hanem Fuchs!” Dühösen távozott, fenyegetőzve, hogy majd meglátom! — De biz én csak zsufoft házat láttam. Mikor aztán a színházi jelenés került a sor, előadtuk Violából a tegnapi esetet. Én voltam Rókásinak maskirozva, még pedig mondhatom kitűnően; mikor beléptem a terebe, az egész közönség felkiáltott: „Nini Fuchs!” Mikor pláne a színpadra rohantam a tüzet oltani, viharos taps tört ki. De volt ellendemonstratio is, mert Fuchs urnak egy barátja, hagyமாகосорувал tisztelt meg. Fuchs nem tudta ezt nekem megbovcátani soha. Sokszor fordultam meg azóta Szigetvart, de még pénzért sem akart deszkát adni.

Mástél havi működés után ámentünk S. . . re Ott egy rokonomat találtam, kit gyermekkorem óta nem láttam; szívesen fogadott, szállást adott házában. Működésünk meglehetősen sikerrel folyt, természet ingyen kaptunk a sörházban. Volt S. . . n egy igen derek tisztartó, kit odaérkezésünk előtt pár nappal a „szegény-legények” kirabolhatk. Egy ebéd alkalmával, melyre meghívott a tisztartót, elmondta az egész esetet és én elég érdekesnek találok, hogy itt leirjam. Egy borongós ősti ezte vagy hat elegans nőt kabátba öltözött férfi haladt S. . . hosszú utcáján végig; — a zsandárok

kérdéssé cikliknek: „Üléseket már régóta nem tartanak.” Nem igaz-e ez? Hisz mult évi november 4-iken volt az utolsó ülés, azóta nem tartottak egyet sem, legalább a „Hivatalos” lap, sem a „Hivatalt”, sem a „Nem hivatalos” rovatan nem tett róla egy betű emlitést; már pedig ha tartatott volna ülés, és a „Sz—d” nem hozta, akkor még inkább megerősítette azon általános mondatot, hogy a „Színpad”-ból éppen azt nem tudjuk meg, a mire leginkább szüksége van a vidéki színészeti. Már pedig ha elfogadta a „Hivatalos” czimet, kötelezősége hozni a k. igaz. tanács üléseiről szóló jegyzőkönyvet is.

Társuké miatt jók számban fejezzük be jelen közleményünköt, a mikor megadjuk a választ a „Levélszékny”-re, illetve a Rajkay áltai kigondolt levelező lapra is.

CSARNOK.

A színpalak mögött.

— Tanulmány. —

Bögh Erik után: Pollák Gyula.

(Folytatás.)

A félreismert lyrikus azzal vígasztalhatja magát, hogy a jelenkor még nem elég érett arra, hogy az ő költeményeit megértse; de a jövendő nemzedékek majd meg fogják becsülni, ha a mai divatos költők rég el lesznek feledve.

A színészre nézve ellenben a most élő közönség az első, utolsó és egyetlen bíróság — ez mindene. Az itéletet sem az utókorhoz nem felelbezheti, sem a jövő nemzedékek jó lézésében nem kereshet vígasztalást. Ha kortársai igazságtalanul bírnak el vele, nincs mit remélnie; mert sem a jövő, sem a távollevő nemzedékek soha sem láthatják, örökön örökké félreismert marad, és — a mi legfájdalmasabb — egyetlen egy lélek sem akarja elhinni, hogy ő félreismert — kivéve ő maga, nénije, és ha igen szerencsés, még neje is.

Es most kik azon kortársai, kik e felelbezhetlen itéletet hozzák?

Első: a színházi vezetés,

Második: a hírlapi kritika, és

Harmadik: a néző közönség.

Hogy e három tényező itéleteinek megbízhatlanságáról meggyőződjünk, csak azon bizonyítványokat kell tudomásul vennünk, melyeket ök egymás számára kiállítanak. Eddigél még nem létezett oly színigazgató, kivel a közönség és a sajtó meg lett volna elégedve — e tény sokkal ismertebb, mintsem az még bizonyításra szorulna.

„Ó, bocsánatot kérünk! Nem annyira ismert! — hallom több oldalról mondani. Sőt olvasóim valamelyike még azon észrevételeit is teszi: „Göthe talán csak kivétel volt.” — Legnagyobb sajnálatomra azonban még e kivételt sem engedhetem meg!

Göthe mindenesetre a másik két nagy hatalommal szemben azon szerencsés helyzetben volt, hogy mint egy korlátlan nagyhercegség minisztere, megparancsolhatta a rendőrségnek, hogy a piszergő közönséget vezesse ki a színházból, és mint főzenoszor kitörölhetett a lapokból bármely

laktanyájuk kapuja előtt ültek és barátságosan köszöntötte. Az egyik „budás ur” a kasztnárkerdezte; midőn utbaigazították, bementek a kasztnárhoz és kényserítették, kísérije el őket a tisztartóhoz. A tisztartónak ép pesti vendégei voltak, kikkel vacsoránál ült. Három budás betyár belépett a terebe, a többi kinn őrt állt és vigyázott a cselédéségre; a kapukat bezárták, pisztolyt szegezve a társaságnak s megtiltották mindenkinek, hogy valaki megmozduljon. Az egyik aztán végig ment az asztalnál és a férfaktól elszedte az órákat és gyűrűket; senki sem mert ellenszegülni. A hölgyeket nem bántották. Erre a tisztartótól egy pohár bort kértek; az asztalon nem volt elég, tehát az egyik betyár a jelenlevő kaplánnal elment a pinézébe borért. Innen visszatérve ittak, aztán felszóllították a tisztartót, nyissa meg az urasági pénztárt. A pénztárban még előtte való nap 40,000 frtúal több volt, de szerencsésre felköttek az uradalomnak; így csak körülbelül két ezer forintot találtak. Ezt zsebre is tették szó nélkül. Már távoznunk akartak, midőn az egyik a pénztár szegletében megpillantott egy zacskó aranyat. A tisztartó kinyilatkozhatta, hogy ez aranyak két arvac, kiknek kezeli pénzét, de az egyik bunyik azért zsebre akarta dugni. A kaplán azonban hathatósan felkúre beszélt és erre a betyárok vezére megindulva, ott hagyta az aranyakat és távozott. Az egész udvar tele volt már a cselédékkal, de egyik sem mozdult elfogatásukra, sőt a vezér szavára, hogy egy óra hosszúig senki se merjen lármát ütni még ezt is megtartották. A rablók bezárták a kaput és a kulcsot magukhoz véve eltávoztak. Csak egy év mulva fogták el őket és rögtön-itélő bíróság itéletét folytán felakasztatták.

(Folytatjuk.)

Szerkesztői üzenetek.

— Nagy-Mihályba. Intézkedünk. Az előfizetés márcziustól kezdődik, de azért a mai számat is megküldtük.
 — S.-A.-Ujhely. (H.) Levelet küldtünk.
 — K. L. urnak. P. e. s. „A falu legszebb leánya“-t partitúrával együtt kedden postára tesszük.
 — Szigetvár. A tudósításokat rövidebbre kérjük szabni.

Állandó rovat.

Kormányengedéllyel bíró szinigazgatók jelenlegi állomásai:

Aradi Gerő Szeged. — Balog Alajos Tapoleza. — Bártfai Antal Czegléd. — Bényei István Szatmár. — Győri színügy-egylet. — Bogdy Alajos B.-Csaba. — Csóka Sándor Baja. — Erdélyi Marietta Szabadka. — Gerőly Andor — Szabó Antal Szamos-Ujvár — Szekesfehévár. — Grimm János Ó-Liszka. — Gáspár Jenő Kőszeg. — Homokay László Ada. — Jakab Lajos Vác. — Jakabffy Gábor Szigetvár. — Kárpáthy György Szt.-Gotthárd. — Károlyi Lajos Pécs. — Kőszeghy Endre Aszód. — Krecsányi Ignác Kassa. — Lászy Vilmos Kecskemét. — Lengyel József Sárosd. — Manusberger Jakab Arad. — Mándoki Béla Debreczen. — Miklóssy Gyula Miskolc. — Sághy Zsigmond Zilah. — Szegedi Mihály Lugos. — Szepesy Gusztáv Gálszécs. — Sztupa Andor Maros-Vásárhely. — Temesvári Lajos Török-Becse. — Várady Ferencz Erzsébetváros. — Völgyi György Nyitra.

Megbízások tára.

Ajánlkoznak.

Operette- és népszimüenekenok, énekesek, első- és másodrendűek. Karmesterek. Szerelmes színészek. Sugók. Fialat hősnők, és anyák. Drámai és társalgási szendék. Operette-buffók. Komikusok. Operette tenoristák. Festők. Drámai és kedélyes apák. Jellemszínészek. Betanult kardalnokok, kardalnokok. Segédszínészek és segédszínésznők. — Kérjük a szinigazgató urakat velünk tudatni, hogy minő szakmájukra van szükségük.

Eladó szimüvek.

Viola az alföldi haramia népsz. 3 felv. 3 frt. — A tücsök életk. 5 felv. 3 frt. — Oh azok a férfiak! vigj. 4 felv. 3 frt 20 kr. — Egy nő vétke dráma 3 felv. 2 frt 50 kr. — A sátán leánya vigj. 4 felv. 3 frt. — A farsangi iskola vigj. 4 felv. 3 frt. — A csemei hegedűs dramolet 1 felv. 1 frt 50 kr. — Ó bolond bohózat 1 felv. 1 frt 30 kr. — Ferreol szimü 4 felv. 3 frt. Idegennő dráma 5 felv. 3 frt 20 kr. — Két árva szimü 4 felv. 3 frt. — Stern Izsák életkép 3 felv. 3 frt. — Miniszter előszobájában dramolet 1 felv. 1 frt 50 kr. — Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában. Mind tiszta másolás, szép, olvasható írással; bekötött példányok.
 Fecsegők operette 2 felv., partitúra, sugókönyv 20 frt. Szerelmi varázsital, operette 1 felv., partitúra, sugókönyv 12 frt. XXII. Cactus tulipántán sziget uralkodója operette 1 felv., partitúra, sugókönyv, 12 frt. Fortunio dala, operette 1 felv. partitúra, sugókönyv összes zenestimmal, 15 frt.

Uj népszimü!

„A falu legszebb lánya.“

Eredeti népszimü, dalokkal és táncszal, 3 felv. — Irta: Báthory R. Mihály, zenéjét szerze: Lányi Ernő. Megrendelhető jutányos áron lapunk szerkesztőjétől. Előadásra készülnek: Debreczenben és Pécsen.

Felhívás!

Alólrirt fixumos szinigazgató ezennel felhívom a magyar színészet összes nő és férfi tisztelt tagjait, — hogy folyó évi virágvasárnaptól kezdve 1882. évi virágvasárnapig, egy évre dráma, vigjáték és népszimü társulatomhoz, kik szerződni óhajtának, — sziveskedjenek szerény feltételeikkel, mielőbb felkeresni. Kéretnek a t. ez. hölgyek arcképeiket is mellékelni.

Továbbá egy jó sugó, vagy sugóné 40 frt, és egy ügyes festő 35 frt havi gagera azonnal is elfogadtatik.

Kelt Szigetvár (Somogy.) febr. 21-én 1881.

Jakabffy Gábor,
szinigazgató.

Krecsányi Ignác, Miklósy csak keresztül utazólag, 8 előadásra kér engedélyt.

— Várady József, a miskolczi szintársulat népszimüenekenese, jelenleg Váczon vendégszerepel Jakab Lajos társulatánál. Először a „Csikós“-ban lépett fel.

— Szabó Antal a kolozsvári és marosvásárhelyi vendégszereplése után, ismét társulatot szervezett, s márczius 1-én Szamos-Ujvárt kezdi meg előadásait.

— Kassán Dálnoky Kárpát jutalmán „Pry Pál“ került színre nagy számú közönség jelenlétében. A czimszerepet a jutalmazott játszotta megérdemelt tetszésnyilvánítások között. Megjelenésekor rokonszenves tapssal üdvözöltek. — Hunyadi Margit, a debreczeni színház drámai primadonnája rendkívüli tetszés mellett folytatja vendégszereplését. Második fölépte „Divathölgyek“ ez. szimü volt; harmadszor „Lea grófnő“-ben mutatta be magát. Azt mondanunk sem kell, hogy minden föléptén zajos tapsokat arat gyönyörű játékkal. — A kassai színházért jövő nyári idényre három német szinigazgató folyamodott, de a hazafias érzületű polgármester, Münster Tivadar ur, folyamodványokkal elutasította őket. Gratulálunk érte a polgármesternek, ki az előző években is utilpot adott a sógoroknak. És ez igen dícséretre méltó intézkedés, mert bizony aligha lett volna tavaly, ugyszintén az idén is oly jövedelmező téli saison, ha a németek nyáron át a magyar szinigazgató előtt le arattak volna.

— Szabadkai dolgok. Erdélyi Marietta k. a.-nak ugyanevak megkeserítették a szabadkai lapok szinigazgatói működését; annyí hírlapi megtámadásnak a jelenleg működő szinigazgatók összevéve nem voltak annyira kitéve, mint Erdélyi Marietta egy-maga e szindényben. Hanem meg is bszolta a kritikuskokat, mert — megvonta tőlük a szerkesztőségi tiszteletjegyet. — F. hó 18-ikától Szakáll lett a művezető; id. Bokor József rövid 10 nap után beadta a kulesot. Molnár, Bokodi, Demidor Bokor után Szakáll az ötödik művezető, ez évadban. E már aztán a furá! — Ünnepe volt az ottani színházban f. hó 19-én. Dálnokyné Konti Fáni aazonny jutalomjátékát ünneplé. A kitünő művésznő, kit a közönség eddig is legmélyebb rokonszenvével tüntetett ki, ez este valóságos ovatióban részesült. A koszorúk csokrok s tapsoktól eltekintve, melyek özőnével hullottak lábai elé, Dr. Sziklai Soma a közönség nevében díszes pénztárczában pénzügyteményt adott át neki, meleg szavakban tolmácsolva művésztete iránti hódolatát. Az ovatiók Dálnokyné minden megjelenése alkalmával ismétlődtek.

— Erzsébetvároson Várady Ferencz szintársulata márcz. 1-én szinielőadással egybekötött álarczos bált rendez, a mely alkalommal, elbuesznak a bögötöl is. A hozzánk beküldött programmból idézzük a következőket: 3 órákor nagy álarczosmenet számos fiakkor és lóhátas maszkkal, zene, trombita, dob, ezintányér harsogása közt kibontott zászlókkal bejárják az egész várost. — 4 órákor a vállalkozók trémázása a fölött, ha vajjon a költség kijön-e s nem kell reá fizetni? éjféli 12 órákor a hat mászás Herkini basa bevouulása számos kíséretével, rabszolga és esibuk-tartókkal. A mikor is 400 nyers tojást megeszik és 4 akó vizet megiszik, ráadásul egy pohár fekete kávé, s gyomrából 12 pár eleven esirkét huz ki, stb. stb. Helyárok bizony isten nem drágák: álarczos jegy 30 garas, álarcz nélkül 60 kr. E színházi álarczos bál főrendezői Gaál Sándor és Tóvölgyi Béla.

— Aradon Goldstein Hermin k. a. „Deborah“-t választotta jutalomjátékául, s kapott sok tapsot, négy koszorut szalagokkal s több bokréttát, egyikben 100 frtot aranyokban.

— B.-Csabán febr. 22-én „Mukányi“ került színre meglehetősen telt ház előtt. Az előadásra vonatkozólag megjegyzni a „Békésm. Közlöny“, hogy a közönség minden egyes jelenés által le volt bilineselve és kitünő élvezetes estét töltött a színházban. Megérdemelt tapsokban Latabárné, Gyöngyösi Etel, Erdélyi, Aradi és Toldy részesültek. Örömmel láttuk a közönség részéről konstaltálva azon előlegesen kifejezett nézetünket, hogy e társulat mindenképen megérdemli a pártolást. Reméljük, hogy az nem is fog elmaradni.

— Élőképek a kolozsvári színházban. A Kolozsváron időző aristocrazia részvétele mellett az ottani jótékony nőegylet élőképeket készül rendezni a nemzeti színházban. Az inditványt Schweinicz Gyula gróf tette. — (Mint lapunk zárta után értesülünk, a tervezett élőkép rendezés aligha el nem marad, mivel a színházért az igazgatóság egy estére 400 frt bért követel.)

nunk nekik telt házat és az egész éltök folyamára, igaz boldogságot.

— Szegeden, jelenleg Vizvári Gyula, a budapesti nemzeti színház komikusa vendégszerepel nagy tetszés mellett. Mindjárt első föléptén „Stern Izsák“-ban meghódította a közönséget.

— Abán (Fehérmegye) Zoltán Gyula színész rendezése mellett mult vasárnap jótékonycélú műkedvelői előadás tartatott; 90 frt tiszta jövedelem folyt be s ezen kívül 20 frt felülfizetés. Az ottani műkedvelők egész uj díszletet készítettek, melyet Zoltánnak ajándékoztak s megígérték, hogy mindaddig játszani fognak javára, míg a szinigazgatáshoz szükséges összeget biztosíthatják s azután megszerzik részére az igazgatói engedélyt.

— Felkéröttünk a következő előfizetési felhívás közlésére: Alig van osztály a társadalomnak, mely nagyobb hivatással bírna az irodalom művelése és fejlesztése, mint a színészeké; sajnos, hogy azon lázas tevékenységben, melyet honunkban ugy tudományos, valamint szépirodalmunk terén társulatok és egyesek kifejtének, a színészek vannak legkevésbé képviselve; az újabbkori magyar színészet kevés önálló író mutathat fel. Mi okozza e közönyt nem keressük, mi meg vagyunk győződve, hogy pályatársaink nagy zöme, miután hivatásánál fogva is hirdetője a jó, szép és nemes, magasztos eszméinek, alkalomszerűleg kész munkása a magyar irodalomnak. Tért nyujtani szellemi működésre, volt ezelnk, midőn nem törődve a kezdet nehézségeivel uttörök gyanánt egy „Szinházi Évkönyv“ szerkesztésére vállalkoztunk. Mi hisszük, hogy e nemes törekvésünk a magyar színészet körében általános viszhangra talál. — Korunk jelszava mennél nagyobb szellemi és anyagi tevékenységet tejeteni ki. Vállalatunkat első sorban a szinigazgató urak, pályatársaink s végül a nagy közönség azon részének ajánljuk, mely a színészetet erkölcs-nemesítő s a közművelődést előmozdító intézménynek tekinti. Vegyék pártfogásuk alá ez első kísérletet, hogy ennek életrevalóságán buzdulva, fejlődjék az irodalom művelése a magyar színészet körében is. Az „Aradi színház évkönyve“ változatos s lehetőleg a színészet beleletéből merített tanulmányokat, élet, jellem és korrajzokat, beszéyleket, elbeszéléseket, karcolatokat és költeményeket tartalmazand. Az évkönyv munkatársai az aradi színház férfi és női tagjai. A mű legdíszesebb kiállítással f. évi márczius hó végén fog megjelenni. Előfizetési ára 70 kr., mely előfizetési összeg beküldését kérjük f. évi márczius hó 15-ig eszközölni, hogy a szétküldendő példányok számát, illetőleg magunkat tájékozhassuk. A tiszta jövedelem fele hallhatatlan költőnk Tóth Kálmán sir-emlékére fog fordítottatni. Végül ujlag egész bizalommal kérjük a szinigazgató urakat, pályatársainkat s a színészetet pártoló közönséget vállalatunk támogatására; tesszük ezt azon meggyőződésből, hogy várakozásuknak „az aradi színház évkönyve“ ugy tartalmilag, valamint kiállításra nézve is meg fog felelni. Aradon, 1881. évi február hóban. Szirmay Ernő és Miskolczi Henrik, az aradi színház évkönyvének szerkesztői.

— Pécsen Zajongyi Elemér második vendéjátékául, az ott régen nem látott „Gerolsteini nagyhercegnő“ egészben véve jól sikerült és összevágó előadás volt. A közreműködők közül első helyen emeli ki a „P. F.“ Zajongit (Fricz), a ki szép énekével és szinpadí otthonosságával, a közönség általános tetszését ma is kivívta. A dícsőség babéraiban osztottak vele Bácsné a czimszerepben, a ki a mellett, hogy jól és gondosan játszott és énekelt, meglepő szép jelenség is volt, és Tatai (Vanda), ki ez estén különösen jól volt disponálva. Bum-bum ezredes erős énekes szerepét Püspöki játszotta, Nepomuk adjutáns jelenlétlen prózaszerpét pedig a társulat baritonistája Veres Sándor.

— Csóka Sándor szabadkai szinigazgatóvá történt megválasztatása alkalmából, az ottani egyik lap, „B. H.“ ezt írja: Csóka Sándor igazgatóról föl kell jegyeznünk, hogy nem a sokat ígérő charlatan, a ki aztán semmit sem ad, hanem a szerény, egyszerű de becsületos ember, a ki azt mondja: uram! nekem ambitióm, hogy a közönséget kielégítem, tehát összes igyekezetem oda fog hatni, hogy saját ambitiómnak eleget tegyek.

— Lászy Vilmos, a kecskeméti színház igazgatója a böjti idényen át Egerben fog működni, mire nézve már meg is kapta a helyhatósági engedélyt. Lászy egy mű- és szakértelemmel összeállított társulattal és saját zenekarával fogja megkezdzeni az előadásokat.

— A nyíregyházi főkapitányi hivatalhoz — nint nekünk onnan írják, — a tavaszi és nyári hónapokban szinielőadások tarthatása végett, közelébb három igazgató nyujtotta be folyamodványát, ugymint: Miklósy Gyula, Jakab Lajos és